

Темурийлар салтанати ҳукмронлига даврида Мовароуннахр ва Хуросонда бадиий адабиёт ҳам янги боскичга кўтарилди. Шу даврда форс-тожик адабиёти ўзининг янги ривожланиш погонасига эришган бўлса, узбек адабиёти Алишер Навоий, Мавлоно Лутфий, Дурбек, Хофиз Хоразмий, Атоий, Саккокий, Гадоий, Саййид Косимий, Якиний ижодлари мисолида ўз тараққиётининг энг юксак боскичига кўтарилди. Абдурахмон Жомийнинг «Хафт авранг», Алишер Навоийнинг «Хамса», «Хазойин ул-маоний» асарлари шу давр Хафт авранг» («Етти тахт») деб ном кўяр экан, Темурийлар сулоласидан етти шох (Амир Темур, Халил Султон, Шохрух, Улугбек, Абулкосим Бобур, Абу Сайд, Мирзо Хусайн Бойкаро)ни кўзда гутган бўлса, Навоий ўз «Хамса»сини яхлит холда Хусайн Бойкарога бағишлаган ва бу билан ҳар икки муаллиф ҳам шу давр ҳукмдорлирига ўзларининг маълум маънода миннатдорчиликларини намоён этган эдилар.

Темурийлар давридаги адабий ҳаётнинг ўзига хос хусусиятларидан бири адабий жараённинг ягоналиги, унда туркий тилда ижод қилувчиларнинг ҳам, форсийда калам тебратувчиларнинг ҳам баробар ва фаол катнаша олгани эди. Буни биз Алишер Навоийнинг «Мажolis ун-нафоис» тазкирасида яққол кўрамыз. Унда ижодкорлар тил хусусиятларига қараб бир-биридан ажратилмаган. Хусайн Бойкаро ҳукмдорлиги давридаги адабий ҳаётга тўхталар экан, Захириддин Муҳаммад Бобур "Бобурнома"да: "Шуародин бу жамънинг саромад ва сардафтери Мавлоно Абдурахмон Жомий эди", — деб ёзади. Бинобарин, фақат форсий адабиётнинг эмас, шу даврдагил ўзбек адабиётининг гуллаб-яшнашида ҳам Абдурахмон Жомийнинг роли жуда катта бўлган. Абдурахмон Жомий Шохрух ҳукмдорлиги даврида— 1414 йил 7 ноябрда Нишопур яқинидаги Жом шаҳрида, рухоний оиласида дунёга келди. Жомийнинг ота-боболари асли Даштдан бўлиб Жомда туриб қолишган.

Бобоси Мавлоно Муҳаммад ва отаси Низомиддин Аҳмад сингари Абдурахмон ҳам кўлига калам олиб, шеър ёза бошлаган вақтдан бошлаб ўз таваллуд топган шаҳри номини ўзига адабий таҳаллус қилиб олган (Баъзи олимларнинг фикрича, "Жом" сўзи "идиш" маъносида тасаввуфий тушунчани ҳам биддиради. Шарқдаги адабий анъанага кўра адабий таҳаллус кўп маъноли бўлиши маъқул қўрилган).

У асосий умрини Хиротда ўтказди ва шу ерда машҳур шоир ва мутафаккир бўлиб етишди.

Болалик чогидаёк Жомий зехнининг ўткирлиги билан ажралиб турган. Бошлангич маълумотни у отасидан олган. Оиланинг Хиротга кўчиши, отасининг бу ерда шайх ул-ислом мансабига тайинланиши Жомий ҳаётида муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Хиротда унинг ўқишига Хожа Алоуддин Али Самаркандий, Шаҳобиддин Муҳаммад Жожармий каби машҳур муаллифлар ўз хиссаларини қўшдилар. Натижада у араб тили, илоҳиёт, тасаввуф, шеър коидалари, адабиёт тарихи ва бошқа фанларнинг асосларини жуда эрта ва ўзлаштира бошлади.

Жомий турли фанлар бўйича ўз тахсилени Самаркандда ниясияга етказишни ихтиёр қилар экан, у Улугбек мадрасасида Улугбек, Козизода Румий, Али Кушчи каби алломаларнинг маърузаларини эшитиш шарафига муяссар бўлди. У фикхшунос олим, араб тили, "Қуръон", ҳадислар бўйича мутахассис Фазлуллоҳ Абуллайсдан ҳам кўп дарс одди.

Хиротда Жомий тасаввуф йўлига киришни, ўз билим ва фаолиятини шу йўлга, қолаверса ижодга, илм-фанга бағишлашни афзал қўради. Ёш Жомий Шайх Саъдаддин Қошгарий билан яқинлашиб, унга кўл беради ва тез орада унинг ҳурматини қозонади. Жомий пирининг қизига уйланади. Саъдиддин Қошгарий тасаввуфда Муҳаммад Нақшбанд сулуқига мансуб эди.

1469 йили Султон Ҳусайн Бойқаро Хирот тахтига ўлтиради. Орадан кўп вақт ўтмай, 1476-77 йиллар орасида у ўз дўсти ва вазири Алишер Навоий билан Жомийни ўзига пир ва устоз деб танийди. Бу Жомий ҳаёти ва фаолиятида катта воқеа бўлди.

Жомий қундалик ҳаётда оддий, дарвишона яшаса ҳам, бироқ шох ва унга алоқадор қишлоқларнинг, ҳатто уни асарлари орқали таниган бошқа мамлакат подшоҳларининг унга муруввати катта эди. Шунинг учун у ўзига тушган даромадлар ҳисобига бир қанча бинойи хайриялар, шу жумладан Хиротда икки мадраса ва хонақоҳ, тутилган шаҳари — Жомда бир масжид қуриш имконига эга бўлган. Унинг Шамсиддин Муҳаммад исмли укаси бўлиб, у катта табиб, олим ва созанда бўлиб етишгани маълум.

XV асрнинг иккинчи ярмидаги ижтимоий-сиёсий, илмий-маданий ва адабий ҳаётда юз берган ибратли ҳодисалардан бири Навоий — Жомий муносабатларидир. Бу икки буюк зот ижод соҳасида халқпарварлик ва инсонпарварлик мавқеида туриш билан бирга халқ, давлат ишларида инсоф ва адолатни ёқлар эдилар.

Жомийнинг "Нафхот ул-унс", Лужжат ул-асрор", Ашият ул-ламаот", "Рисо-лаи мусикий", "Рисолаи муаммо" каби бир қанча асарлари Навоийнинг маслаҳати ва илтимоси билан ёзилган. Жомий ўз лирик шеърларини йиғиб, девон тузмокчи бўлганда, Навоий маслаҳати билан унга девон тузади ва девонларнинг биринчисига "Фотихат уш-шабоб", иккинчисига "Воситат ул-ишк", учинчисига "Хотимат ул-ҳаёт" деб ном қўяди.

1480 йилдан 1485 йилнинг охирига қадар Жомий ўзининг буюк "Хафт авранг"и таркибига қирган дostonларини яратиш устида иш олиб борди. Шарқ адабиётидаги ҳамсачилик анъаналари асосида ёзилган бу дostonлардан "Силсилат уз-заҳаб", "Тухфат

ул-ахрор", "Сухбат ул-аброр" гоёвий тематик жихатдан фалсафий-ахлокий йўналишда, жанр эътибори билан панднома типига бўлиб, ўз даврининг энг долзарб масалаларига бағишланган эди.

"Юсуф ва Зулайхо", "Лайли ва Мажнун", "Саламон ва Абсол", "Хирадномаи Искандарий" дostonларида эса шоир анъанавий сюжетларнинг янги талкинларини берди.

Жомий бир неча маротаба хаж килган, хаж сафари давомида Нишопур, Бастом, Домгон, Казвин, Хамадон, Карбало, Бағдод, Дамашк, Халаб, Табриз каби шаҳарларни кўрган, бу шаҳарларда юксак иззат-хурматга сазовор бўлган. Унинг шахсий мактубларидан маълум бўлишича, у якин дўсти Хожа Ахрор таклифи билан Тошкентда ҳам бўлган ва улуг мазоратларни зиёрат килган.

Абдурахмон Жомий 1492 йили шамоллаш натижасида ҳасталаниб, 78 ёшида ҳаёт билан видолашган. Унинг дафн маросими Навоий бошқариб, подшоҳ Хусайн Бойқаро эса мамлакатда бир йил мотам эълон қилди. Унга атаб кўпгина шоирлар, шу жумладан Навоий ҳам, қайгули марсиялар битишди. Навоий марсиясида Жомий вафотининг тарихи "Кашфи асрори илоҳ" ("Илохий сирлар кашфи") деган сўзлардан (хижрий 898, мелодий 1492 йил) чиқарилган эди.

Абдурахмон Жомий гоёти сермахсул ижодкор бўлиб, ундан бизга адабиётнинг турли жанрларига, фан ва санъатнинг ранг-баранг соҳаларига оид бой мерос қолган. Жомий асарлари ўз давридаёқ Хуросон ва Мовароуннаҳр доирасидагина эмас, бошқа мамлакатларга ҳам кенг тарқалган эди. Баъзан қўшни мамлакат подшоҳлари, масалан, Султон Яъқуб унинг асарларини сўраб махсус элчилар юборган.

Унинг асарлари ўз даврида ва ундан кейин ҳам кўп қўлёзма нусхаларда қўчирилган. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Абу Райхон Беруний номидаги Шарқшунослик институти, Қўлёзмалар институти фондларида Жомий асарларининг XV — XVI асрларда қўчирилган ўнлаб қўлёзмаларини учратиш мумкин.

Бундай қўлёзмалар Россия, Афғонистон, Эрон ва Оврупо мамлакатларидаги бошқа қўлёзма фондларида ҳам учрайди. Таникли шарқшунос Е. Э. Бертельс "Жомий" монографиясида шоир асарларининг Тошкент куллийети (ЎзР ФА Беруний номидаги Шарқшунослик институти, Қўлёзма инв. №2122) асосида 52 асарининг номини келтиради.

Жомий асарларининг бир қисми диний ва фалсафий мазмунга эга бўлиб, уларда шоир Ислом дини ва Шарқ фалсафасининг бир қатор масалаларини ўз қарашича талкин қилади, тасаввуфнинг XV асрдаги энг йирик арбоби сифатида ўз фикр-мулоҳазаларини баён этади.

Бунга унинг "Накши фусус" ("Маънолар накши"), "Шавоҳиди нубувва" ("Пайгамбарликка далиллар"), "Шарҳи қасидаи "Тоия" (Радиқда "то" ҳарфидан фойдаланиб ёзилган қасида шарҳи), "Нақди нусус" ("Матнни танқид"), "Шарҳи қасидаи "Ҳамрия" ("Ҳамрия" қасидаси шарҳи), "Нақшбавдий таълимоти ҳақида рисола", "Воҳид" атамаси ҳақида рисола", "Зикр" шартлари ҳақида рисола", "Ҳаж қилиш йўллари ҳақида рисола", "Ашиот

ул-ламаот" каби бир канча асарларини шу гурухга киритиш мумкин.

Жомий ўзининг мутасаввуфлик фаолиятда Баховуддин Накшбанд гоёларини шу сулукнинг иккинчи бир йирик намоёндаси — Хожа Ахрор Валий билан якин муносабатда бўлган ҳолда янада ривожлантирди. Расман у ўзини кундалик ҳаётда "Маломатия" тариқатига мансуб деб ҳисобласа-да, асарларида улуг Накшбандга ихлоси чексиз эди.

У ўзининг "Лужжатул-асрор" қасвдасида сўфий хулқ-ахлоқи, инсон тарбияси ҳақда гап борганда таъмагирликни қоралаб, қаноатли кишиларнинг олийжанобликларини, уларнинг маънавий жихатдан подшоҳ ва вазирлардан ҳам устун эканликларини мадҳ эғиб, қуйидаги сатрларни битган эди:

Томеъоя аз баҳри гуъма пеши ҳар ҳас сар нихад, Қонеъонро ҳанда бар шоҳу вазири кишвар аст.

Мазмуни:

Таъмагирлар бир лутма учун бошини ҳасга қуйишга тайёр, Қаноатчилар эса мамлакат шоҳи ва вазири устидан ҳам қула олади.

Шоир фикрича, инсон ҳалол ва пок яшаши, бунинг учун эса у бир қасбга эга бўлиши, ўз меҳнати ҳисобиға қун қўриши зарур:

Марди қосиб қаз машаққат меқунад қаффо дурушт, Баҳри яохамворияи нафси дағал ҳонгар аст.

Мазмуни:

Қосиб одам меҳнат туфайли қўлини қавартиради, Бу қўддаги дағал эса нафс гидир-будурини текисловчи рандадир.

Жомийнинг тасаввуфга бўлган эътиқоди соф ва муқаммал бўлиб, у Ҳудони ёруғ нур қўринишида тасаввур этар эди. Шеърӣ асарла-рида эса у Ҳудони гўзал маъшуқа қиёфасида тасвирлаган. Шу билан бирга унингча, дунёдаги ҳамма нарсаларни яратган. Ҳудо ўзи ҳам мингларча қўзғуда, турли қиёфада ва қўринишда намоёндр.

Жомий "Нафаҳот ул-унс" асарини яратиш билан тасаввуф тарихини ўрганишга қатта ҳисса қўшди. Унда 616 мутасаввуф ҳаёти ва фаолияти ҳақида маълумот берилган бўлиб, улардан 34 таси аёллардир. Жомий вафотидан кейин бу асарни Навоӣ маълум тўлдиришлар билан ўзбек тилиға таржима қилиши бежиз эмас эди.

Жомийнинг "Қисолайи аруз", "Қисолайи муаммойи қабир", "Қисолайи муаммойи сағир", "Қисолайи муаммойи мутаваассит", "Қисолайи муаммойи манзум", "Шарҳи байти Маснавий", "Шарҳи байти Ҳусрав", "Шарҳи руббиёт", "Қисолайи қофия" қабӣ асарлари Шарқ адабиёти тарихини, унинг вазн, қофия ва шеър турлари билан боғлиқ назарӣ масалаларини ўрганишда ҳозирги қунға қадар ўз аҳамиятини йўқотмаган.

Олимнинг фақат муаммо ҳақидагина 4 та назарӣ қўлланма яратгани ёки улуг

салафлари асарларининг мураккаб бир байтини изохлаш, тасаввуфнинг бирон атамасини ёритиш учун махсус рисолалар ёзгани унинг адабиёт тарихини ўрганишга жуда катта аҳамият берганини, ўзи бу соҳаларнинг хақиқий донишманди бўлганини кўрсатади.

Бундан ташкари Жомий ўз даврининг энг буюк тилшуноси ҳам эди. У форс тили грамматикаси бўйича махсус шеърӣ ва насрий кўлланма ёзган. Араб тилини эса ўз она тилидек билган эди. У вақтда араб тили машҳур хоразмлик тилшунос олим Ибн Хожибнинг (1175— 1249) "Ал-Кофия" китоби бўйича ўрганиларди.

Шоирнинг суюкли фарзанди Зиёвуддин араб тилини шу дарслик бўйича ўқир экан, дарсни ўзлаштиришда катта кийинчилик сезади. Шунда Жомий унинг аҳолини тушуниб, 1492 йили, яъни умрининг охирларида "Ал-Кофия"га махсус шарҳ ёзади. Шундан сўнг Ибн Хожибнинг асари мактаб ва мадрасаларда шу шарҳ ёрдамида ўқитиладиган бўлади. Жомий "Шарҳи" эса "Шарҳи Мулло" номи билан шухрат қозонади.

Унинг аруз билан бир қаторда музика назарияси ҳақида "Рисолаи мусиқӣ" асарини ёзиши шу давр маданий ҳаётида катта воқеа бўлди. Жомий ўз рисоласида Абу Наср Форобийнинг кўп жиддлик "Музика ҳақида катта китоб" асаридаги ғояларни янада ривожлантирди, мусикани товушларнинг ўзаро оҳангдошлик (таълиф) ва нооҳангдошлик (манофарат) нуктаи назаридан ўрганувчи, янги куй яратиш учун улар орасидаги оралик (озмина)ларни текширувчи фан деб характерлади.

Мусика, унинг фикрича, инсонга энг юқори маънавий озик берадиган мукамал гўзал товушлар ҳақидаги фандир. Бу фан инсонларга хизмат қилиши, уларнинг ҳаётини безаши зарур.

XV аср адабий ҳаётида шеърӣ асарлар билан бир қаторда насрни ривожлантиришга ҳам аҳамият берилар эди. Шайх Саъдийнинг "Ғулистон" номли машҳур ҳикоялар тўпламини ғоят севган ва уни "жаннатдан нишон, ҳашак-тикони ҳам анбаргадир жон" деб таърифлаган Жомий 1486—87 йилларда шу асарга жавобан "Баҳористон" деган асарини яратди.

Ҷамиятдаги турли табақалар ҳаётдан, тарихдан ҳикоя қилувчи бу тўпламда биз жанр эътибори билан енгил, ёзилиш услуби ўзгача, тили халқчил, сюжети содда кўп ҳикояларни ўқишимиз мумкин. Хар бир ҳикоя катта тарбиявий аҳамият-га эга. Масалан, қуйидаги ҳикояни Искандарнинг мураккаб бир саволга ғоят оқилона жавоб берганини ва дўстлик, инсонийлик ғояларини улуғлаганини кўрамиз:

"Искандардан:

— Сен шундай ёшлик ва навқиронлик чоғингда қандай қилиб бу давлату салтанатга эриша оддинг? — деб сўраганларида, у шундай жавоб берибди:

— Мен душманларимга хушмуомала бўлдим, токи адоват жиловӣ йигилиб жонлансин; дўстларга садокатда бўлдим, токи дўстлик мустаҳкамлансин".

"Баҳористон"нинг 7-равзаси адабий тазкира характерида бўлиб, унда Рудақӣ, Дақӣқӣ, Фирдавсий, Носир Хисрав, Низомӣ, Шайх Саъдий, Хофиз Шерозӣ, Қамол Хўҷандӣ,

Хусрав Дехлавий каби машхур форс-тожик шоир ва адиблари тўғрисида кимматли маълумотлар ҳамда уларнинг ҳаётидан олиб ёзилган хикоялар бор.

Лекин Жомий ижодининг энг катта қисмини, ҳеч шубҳасиз, унинг шеърляти ташкил этади. 1490 йилнинг бошида у ўз шеърларидан 3 та девон тузган бўлиб, бу девонлар 1805 газал ва бошқа шеър турларини ўз ичига олгандир. Бу девонлардаги деярли барча шеърлар шоирнинг лирик шеърлар соҳасидаги юксак истеъдодидан дарак беради.

Навоий: Жомийнинг йигитлик даврида илм олишга каттик эътибор берган бўлсада, "аммо ҳеч вақт назм ойинидин холи эмас экандурлар", — деб ёзади "Ҳамсат ул-мутаҳаййирин" асарида. У ўз мулоҳазаларини давом эттириб, улуғ шоир шеърларининг диний-тасаввуфий, мазмуни, Аллохни таниш, билигд билан боъл ик ҳақиқатни шоир мажозий йўл, услуб билан, ўзини мажбур қилиб эмас, балки беихтиёр ифодалагани ҳақида ёзади.

Жомий шеърларида ҳам, бошқа кўп Шарқ мумтоз шоирлардаги каби ҳаёт, инсон гўзаллиги ва ички туйғу, эҳтирослари ўзининг табиий ифодасини топган ва шоир уларга тасаввуфий маъно берган. Жомий шеърини меросининг йирик тадқиқотчиси А Афсаҳзод ҳам бу тўғрида: "Жомийдаги сўфиёна қайфият унинг ижодий йўли-ни энг ибтидосидан бошланган эди", — деб ёзганда тўла ҳақ эди.

Жомий лирик шеърлятида реал ҳаёт билан тасаввуфий ҳаёт шоирнинг ижодий фантазияси орқали бирлашиб кетган.

Шоир шеърлятидаги панд-насихат руҳидаги шеърлар қишлоқни эзгуликка, ҳалол ва пок бўлишга, қамтарликка, Аллох томонидан берилган умрни яхши ишлари билан яшаб ўтказишга даъват этади. У ўз рубоийларининг бирида ёзади:

Бўлайлик дил ҳаста ҳам сийналар чок,
Ҳаётда доимо пок бўлайлик, пок.
Ҳокистар бўлайлик ишнинг бошидан,
Чунки охири ҳам ҳок бўлурмиз, ҳок.
(Ш. Шомухамедов таржимаси)

Ранг-баранг ҳаётини мавзуларда яратган бадиий юксак ва сержило шеърлар билан форсий адабиётни бойитган Жомий, Саъдий Шерозий, Амир Хусрав Дехлавий, Ҳожа Ҳофиз Шерозий каби сўз санъаткорлари сафидан муносиб ўрин олди.

Абдурахмон Жомий ижодининг гултожи, гяубҳасиз, унинг "Ҳафт авранг" деб номланган дostonлар мажмуасидир. Бу дostonларида Жомий форс-тожик адабиётида яратилган Низомий Ганжавий (1141—1209) ва Амир Хусрав Дехлавийнинг (1253—1325) "Ҳамса"ларидаги энг яхши гоёвий ва адабий аъъаналарни давом эттириб, XV асрнинг ижтимоий-сиёсий ва маънавий ҳаётида мавжуд муаммоларга ўз муносабатини билдиришга ҳаракат қилганки, маснавийда, олдинги "Ҳамса" дostonлари вазнида яратилган бу дostonлар Низомий ва Дехлавий асарларидан қилишмаслигини таъкидлаб, Алишер Навоий қуйидаги байтларни ёзган эди:

Газал дарду сўзияи, вах-вах, не дей! Деса маснавий, аллах-аллах, не дей! Агар назмдин борча усдуб анта, Бори бир-биридин эрур хўб анга, Вале маснавий ўзга олам дурур, Кн таъбига холо мусаддам дурур. Бўлуб жилвагар табъи кўзгусида, Ки сабт айлади "Хамса" ўтрусида, Эрур андин ортукья, ўксук эмас, Эл андин дер ортукки, ўксук демас!

Ижтимоий-сиёсий, фалсафий-ахлокий масалаларда Жомий халк-парварлик ва инсонпарварлик, адолат ва инсоф масалаларига, зулми, золимларни коралашга кенг ўрин берди. Бунини айниқса шохлар хақида гап борганда, қайта-қайта қаламга олди. Унингча, шох одил бўлса, у беҳавф-беҳатар яшайди.

Жомийнинг "Юсуф ва Зулайхо", "Лайли ва Мажнун" дostonларида ишк ва муҳаббат, дўстлик мавзулари янги илҳом, янги шеърӣ харорат билан ёритилган бўлиб, шу анъанавӣ сюжетга қурилган дostonлар орасида алоҳида ўрин тутди. "Лайли ва Мажнун"югаг қириш қисмида дўстликни, муҳаббатни улутлаб шоир ёзди:

Умид ҳазинасин қалити ёрдир, Хаётинт у бирла шод, бахтиёрдир. Вужудинг мақсуди недир қайси ёр? Ёрсиз бу савдонинг не қираги бор? Вужудинг топгунча буткул инқироз, Бирор қуш ётолмас ёр қайси парвоз.
Худди шу сатрлар давомида Жомий дўстликка мисол тариқида бир умрлик қадрдон дўсти Алишер Навоӣни ёслади ва уни дўстлик боғидаги энг вафодор ва меҳрибон дўст сифатида шундай таъриф ва тавсиф этади:

Дўстлик боғидаги маъсус хушқалом,
Вафо шоҳидадир Навоӣ мудом.
Ўзал сўзлар билан наво айлағай,
Озурда қилларни даво айлағай.
Бундан бошқа ишнинг бўлмас адоси, Жаҳонда дўстлар бўлмас адоси, Ўз даврида Жомий факат Навоӣнинг эмас, балки бутун ўзбек адабиётини ҳам энг яқин дўсти эди. Навоӣ ёзишича, у туркий тилда шеър ёзмаса ҳам, аммо бу тилдаги асарларни яхши тушунар ва улар хақида ўз фикрини айта олар эди. Мавлоно Лутфӣ вафоти олдида ўзининг тугалланмай қолган:

"Ғар қори қили ошӣк бо қофири Чин афтад,
Беҳзон қи ба бадхўйи беҳеҳри қунин афтад",

— деб аталадиган матла билан бошланган газалини Жомий давом эттириб, тугатиб, ўз девонига қиритсин, — дея васият қилган. Маълумки, Жомий бу илтимосни бажарган. У Хусайн Бойқаро ижодидан ҳам тўла хабардор эди. Айниқса унинг Навоӣ "Хамса"сига ўзининг "Хирадномаи Искандарӣ" дostonида қуйидаги баҳони бергани диққатга сазовордир:

Ба турқи забон нақше омад ажаб, Қи жодудамонро бувад меҳри лаб. Зи чарх офаринхо бар он қилк зод, Қи ин нақши матбу аз он қилк зод.
Мазмуни:

Туркий тилда шундай бир ажойиб нақш (асар) пайдо бўддики, Унинг олдида ҳар қандай

(сўз) сеҳргари огзини очолмай колди. Фалакдан офаринлар ёгилсин (бу накшни чизган Навоий) каламигаки, Бу гўзал накш, ахир, ўша каламнинг ишидир.